

Onderzoeksstation op Kapp Lee op het eiland Edgeøya, dat deel uitmaakt van de Spitsbergen-archipel, 1968.

Groningse expeditie is

Onderzoekers gaan vooral kijken naar effecten van klimaatverandering.

Monica Wesseling

Wat zijn in hoogarctische gebieden de belangrijkste effecten van klimaatverandering en hoe beïnvloeden menselijke activiteiten zulke poolgebieden? Dat zijn de belangrijkste vragen voor de vijftig onderzoekers die zijn vertrokken voor een poolexpeditie naar Edgeøya op Spitsbergen. De wetenschappers gaan ondermeer de vegetatie, paddenstoelen en vogels in kaart brengen, grondmonsters nemen en DNA-monsters van dode walvissen. De expeditie is georganiseerd door de Rijksuniversiteit Groningen (RUG).

Nederland heeft een lange traditie in arctisch onderzoek. Vanaf 1968 is

Nieuw hoofdstuk in lange traditie van arctisch onderzoek

twintig jaar achtereens intensief onderzoek gedaan op het eiland Edgeøya aan de oostkant van Spitsbergen. De keuze voor Edgeøya was destijds min of meer toeval. Het eerste onderzoek betrof ijsberen en alleen dit eiland was bereikbaar.

Twintig jaar lang zijn gegevens verzameld en bewaard, vertelt emeritus hoogleraar arctische en antarctische wetenschappen Louwrens Hacquebord vanuit het vliegtuig op weg

naar het poolgebied. “Door opnieuw op dezelfde plekken de vegetatie te karteren en tal van andere organismen waaronder paddenstoelen en zeevogels te inventariseren, kun je perfect vergelijken hoe klimaatverandering doorwerkt.”

Hacquebord en zijn expeditiegenoten (ecologen, biologen, klimatologen) verwachten grote effecten te zien. Juist in hoogarctische gebieden, gebieden waar het in juli niet warmer wordt dan 5 graden, heeft een graad temperatuursverhoging enorme effecten. Het ijs smelt eerder in het jaar, de vegetatiebedekking neemt toe, net als het aantal muggen en andere insecten, en brandganzen beginnen eerder te broeden.

Het Nederlandse onderzoek begon met ijsberen. Beeld van de expeditie in 1969. FOTO'S WWW.SEES.NL

op weg naar Spitsbergen

Meereizende politici en kunstenaars moeten aandacht vestigen op kwetsbare poolgebied.

En dat is nog maar een fractie van wat er gebeurt. Bijvoorbeeld: als de ganzen eerder broeden, hebben de poolvossen eerder prooi: de kuikens.

Niet alleen de klimaatverandering is onderwerp van onderzoek. Zo wil de expeditie ook kijken wat het effect is van industrieel menselijk handelen op het kwetsbare natuurgebied. "In de jaren zeventig zijn er Noorse olieproefboringen geweest. We gaan kijken hoe dat in de vegetatie doorwerkt."

Ook 'oud menselijk handelen' blijkt interessant. In de 17e en 18e eeuw waren op de oostpunt van Spitsbergen walvis- en zeehondenjagers actief. Restanten van de karkassen en van de nederzettingen zijn

nog steeds te vinden. Voer voor archeologen en biologen; er worden DNA-monsters genomen.

Zonder gevaar is de wetenschappelijke exercitie niet, vertelt Hacquebord. Er zijn veel ijsberen. Ook daarom gaat hij mee. Door de vele expedities waaraan hij deelnam, is de emeritus hoogleraar expert in het omgaan met ijsberen. Altijd als een groepje onderzoekers het grote schip waarop ze bivakkeren verlaat, gaat er iemand mee die de ijsberen in de gaten houdt. De bewaker is gewapend. Hacquebord: "Maar dat is echt alleen voor noodgevallen. Mocht een ijsbeer te opdringerig worden, dan probeer je eerst met vuurwerk het dier af te schrikken, dan met een

schot ver boven de kop en pas als het echt niet anders kan...."

Aan boord van het schip zijn twintig niet-wetenschappers, onder wie politici, kunstenaars en journalisten. Hacquebord: "Zij moeten het verhaal vertellen van de schoonheid en de rijkdom van dit gebied. En van de kwetsbaarheid van deze hoogarctische wereld; de kwetsbaarheid en de noodzaak er heel voorzichtig mee om te gaan."

De expeditie duurt tot 28 augustus en staat los van de klimaatconferentie die eind dit jaar in Parijs wordt gehouden. De plannen voor de onderzoekstocht bestonden al veel langer, maar de financiering was lang het probleem.

